

ŠKOLA NIE JE VÝCHOVNÝ TÁBOR

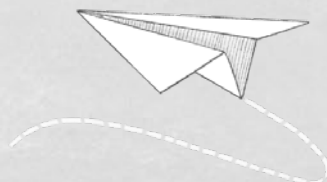
MÁRIA BELEŠOVÁ

Inšpiratívna príručka plná učiteľských príbehov a trikov,
ako vyriešiť problémové správanie žiakov v školách

ŠKOLA NIE JE VÝCHOVNÝ TÁBOR

MÁRIA BELEŠOVÁ

© doc. Mgr. Mária Belešová, PhD.
Katedra predprimárnej a primárnej pedagogiky,
Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave
2023

Recenzenti:
prof. PhDr. Jiří Škoda, PhD.
prof. PaedDr. Ján Danek, CSc.
PaedDr. Erika Drgoňová, PhD.

MÁRIA BELEŠOVÁ
ŠKOLA NIE JE
VÝCHOVNÝ TÁBOR

Vydala GRADA Slovakia s.r.o.
Moskovská 29, 811 08 Bratislava 1
www.grada.sk
Tel.: +421 2 556 451 89
ako svoju 161. publikáciu

Jazyková redakcia Anetta Letková
Grafická úprava a sadzba Zuzana Ondrovičová
Zodpovedná redaktorka Natália Kulková

Vydanie 1., 2023
Počet strán 288
Tlač Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

Copyright © doc. Mgr. Mária Belešová, PhD., 2023

Cover illustration © Žaneta Aradská, 2023
Slovak edition © GRADA Slovakia s.r.o., 2023

Upozornenie pre čitateľov a používateľov tejto knihy
*Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto tlačenej či elektronickej knihy
nesmie byť reprodukovávaná a šírená v papierovej, elektronickej či inej podobe
bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.
Neoprávnené použitie tejto knihy bude trestne stíhané.*

ISBN 978-80-8090-507-1 (ePub)
ISBN 978-80-8090-506-4 (pdf)
ISBN 978-80-8090-505-7 (print)

Venovanie

Laická verejnosť má o učiteľstve skreslené predstavy a vníma ho z pozície krátko pracovného času a voľna počas školských prázdnin. Ja vás presvedčím, že to tak nie je.

Túto knihu venujem všetkým tým, ktorí sa túžia stať učiteľmi, tým, ktorí sú učiteľia na rôznych stupňoch vzdelávania, a tým, ktorí si svoje roky odpracovali za katedrou.

Táto kniha neposkytuje návod, ako riešiť problémové situácie. Univerzálne riešenie neexistuje. Každý učiteľ si prežil svoju vlastnú skúsenosť a snažil sa na vzniknutú situáciu zareagovať tak, ako najlepšie vedel. Mnohé príbehy sú ukončené vlastnými odporúčaniami a skúsenosťou osvedčenej praxe.

Kniha nie je len odborná, ale aj poučná, motivačná, inšpiratívna, podnecujúca, v istých momentoch aj komická, a hlavne – pravdivá.

Verím, že pri čítaní tejto knihy budete uvažovať nad tým, ako by ste v mnohých vyhrotených situáciách zareagovali práve vy. Prajem vám príjemné čítanie.

S úctou

Mária Belešová

OBSAH

ÚVOD.....	13
KTO SÚ PROBLÉMOVÍ ŽIACI?.....	19
Príčiny správania z hľadiska uspokojovania základných potrieb človeka.....	20
Príčiny nevhodného správania žiakov v školskom prostredí.....	24
Kategórie problémových žiakov a možnosti ich nápravy.....	26
1. Problémoví žiaci v oblasti učenia.....	29
2. Problémoví žiaci v oblasti správania.....	30
PERSONÁLNE A INŠTITUCIONÁLNE RIEŠENIE	
PROBLÉMOVÝCH ŽIAKOV.....	37
Pedagogickí a odborní zamestnanci.....	38
Školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie.....	41
Činnosti výchovného a psychologického poradenstva.....	43
Činnosti špeciálnych výchovných zariadení.....	45
Vzor individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu pre žiaka.....	48
PROBLÉMOVÉ SPRÁVANIE ŽIAKOV V EDUKAČNEJ PRAXI...	51
ŽIAK S HYPERKINETICKOU PORUCHOU.....	52
Jednodňový Oliver.....	54
Impulzivita, drzosť a pár faciek.....	57
Nemýľme si integráciu s ničnerobením.....	59
Dvojnásobne dobrá spolupráca s rodičmi.....	60
Ako sa Jožko pri testovaní spoliehal na Boha.....	62
Odporúčania.....	63

AUTIZMUS A ASPERGEROV SYNDRÓM	67
Vladko a Anton bez rodičovskej autority	68
Autistický Erik a matka píšuca úlohy	70
Odporúčania.....	71
PORUCHY SPRÁVANIA NEUROVÝVINOVÉHO CHARAKTERU	75
Nezvládnuteľná, až besná Slávka	76
Žiak demolátor	77
Žiak „brzda“ a „retard“	79
Duševná krehkosť Pavla a jeho zloba v triede	81
Otec vo väzbe a zmenené Denisovo správanie	83
Odporúčania.....	84
AGRESIVITA	86
Mamu „netankujú“ Milankove tanky	88
Ja som kráľ a vy ma musíte poslúchať	89
Zdemolované auto pani učiteľky	91
Vďaka za to, že má babku	92
Vyhrážal sa mi, že mi podpáli dom	93
Odporúčania.....	95
ALKOHOL, TABAK	97
Vymyslená sestrovražda	99
Potrebuje „lekára“ na uzdravenie duše	101
Odporúčania.....	102
ZÁŠKOLÁCTVO	105
Do školy ho odprevádzala matka sama.....	108
Nezodpovední „zaspávači“ a žiaci, ktorí nechcú byť skúšaní	108
Odporúčania.....	111
ŠIKANOVANIE	115
Rozpálené mince na bruchu.....	119
Z obete sa stal aktér šikanovania	121
Túto gumu musíš zjesť!	122
Matka a jej postoj k šikanovaniu	123

Samorast Stanko	125
Kým rodičia uznajú, že aj ich dieťa môže šikanovať.....	127
Všetko zlé je na niečo dobré	127
Odporúčania.....	129
KRÁDEŽE	133
Kristína nie je zlodejka! Peniaze však ukradla... ..	134
Ako Hugo kradol a klamal	136
Odporúčania.....	137
KLAMSTVO	139
Prehryznutý jazyk a deľba o peniaze.....	140
Víťazoslávny Emkin úsmev	142
Vyrazený zub a kečupová krv.....	144
Vymyslená krádež mobilu ako pomsta	145
Karolko Bystrý a jeho mama, pani Múdra.....	146
Písomka z matematiky trvala dlho. Alebo nie?.....	148
Anetka vychovávaná ako princeznička	149
Politikov syn	150
Odporúčania.....	151
VULGARIZMY A DRZOSŤ	154
Slúchadlá na pol ucha.....	155
Pri vysvetľovaní obsahu štvorca nám vyhrávala pesnička z mobilu.....	156
Odporúčania.....	157
NEÚCTA VOČI UČITEĽOM ZO STRANY ŽIAKOV	161
Vodca Laco a nerešpekt voči mne	164
Veď aj v džungli vyhráva silnejší.....	165
Prečo sa má môj syn učiť?	167
Jedinú skamenelinu som vyrobila ja	168
Odporúčania.....	169
NEÚCTA VOČI UČITEĽOM ZO STRANY RODIČOV	174
Vymyslený list pre Šimona do školy v prírode.....	176
Odídme z tohto kravína	179
Rada, nech radšej mlčím, zabrala.....	180

Výhražný mail za projekt	181
Trestné oznámenie od matky a ja na policajnej stanici	183
Prázdné písomky... a za všetko môže učiteľ.....	184
Odožreňte mačku, aby za ňou nebehal, inak Emilko prechladne	186
Kto nie je s nami, je proti nám	187
Riaditeľkina dcéra	189
Bez kurzu prvej pomoci nebude vysvedčenie	191
Naháňačka babičky na školskom dvore	192
Odporúčania.....	193
RÓMSKE DIEŤA V ŠKOLE	198
Na infekčný svrab s krémom na ruky	200
V sobotu „nerajbeme“	202
Namiesto návštevy školy opravoval strechu	203
Šikovný Janko, ľahostajná matka.....	205
Aj so zlomenou rukou treba rúbať drevo	207
Nohy na plecía a rýchlo preč	208
Zrkadielko, zrkadielko, povedz že mi	209
Na vianočnej besiedke zasahovala polícia (a nebolo to v rámci programu)....	211
S niektorými matkami je to ťažké	212
Nemohlo sa to skončiť horšie	214
Som večná optimistka, aj pred vulgárnymi rodičmi	216
Odporúčania.....	217
NESPOLUPRÁCA RODIČOV A ŠKOLY.....	221
Ferkova autoritatívna stará mama	225
Nedôverčivá matka dvojčiat	227
Zanedbaný Mirko a otec „na všetko som sám“	229
Nedochvíľna matka.....	230
Ak mám riešiť problém môjho dieťaťa, nemám čas.....	231
Vraj kvôli mne užíva psychiatrické lieky.....	232
Miško, Miško, zaslúžil si si také detstvo?.....	233
Dominantný otecko	235
Odporúčania.....	236
PRIESKUM U PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV	242
Disciplinárne priestupky žiakov v škole	244
Hlavné príčiny nedisciplinovanosti žiakov	245

OBSAH

Výchovné prostriedky použité na problémových žiakov	251
Osvedčený spôsob, ktorý platí na problémového žiaka	253
Súčasná generácia žiakov základných škôl	255
Súčasná generácia rodičov žiakov základných škôl.....	258
Súčasný učiteľ v základnej škole	262
Odporúčania na záver	265
AKO ZVLÁDNUŤ „VÝCHOVNÝ TÁBOR“ ALEBO ZOZNAM UČITELSKÝCH TRIKOV	267
ODPORÚČANÉ KNIŽNÉ TITULY – MOJE TIPY	271
LITERATÚRA	277
ZÁVER.....	285

ÚVOD

*„Ak vám chce Boh zoslať dar, zabalí ho do problému.
Čím väčší dar vám chce dať, tým väčší je problém,
do ktorého ho zabalí.“*

(Norman Vincent Peale)

Učiteľ predstavuje pre žiakov vzor prosociálneho správania, vzor úcty voči druhým ľuďom, vzor vytvárania si vzťahov k druhým ľuďom, správania sa v spoločnosti a zároveň je i usmerňujúcim činiteľom vzťahov, ktoré medzi žiakmi vznikajú na základe súťaženia či rivality. Profesionálne riadi nielen svoju činnosť, ale i prácu žiakov, vzťahy medzi žiakmi, rodičmi, učiteľmi, výchovnými pracovníkmi, svojimi nadriadenými a verejnosťou. Žiaci uprednostňujú učiteľov, ktorí sú k nim priateľskí, ale zároveň si zachovávajú prirodzenú autoritu, motivujú ich k práci, stimulujú, optimálne komunikujú, oceňujú ich snahu, pomáhajú v prípade problémov, sú k nim spravodliví a často preferujú i takých učiteľov, v ktorých žiaci vidia nahrádzajúci či chýbajúci model rodiča. Pre pozitívny vzťah učiteľa a žiaka sú podstatné altruistické vlastnosti ako láska k deťom, pedagogický optimizmus, pedagogický takt, entuziazmus, viera v ich schopnosti, úspech žiakov a podobne.

V porovnaní s minulosťou čelia učitelia dnes, v 21. storočí, oveľa náročnejším pedagogickým či výchovným situáciám, na ktoré musia byť pripravení adekvátne a včas reagovať. Od učiteľov sa očakáva, že budú vzdelávať, vyučovať a vychovávať, ale aj chrániť svojich žiakov pred hroziacim nebezpečenstvom,

podporovať ich a pomáhať im pri riešení ich problémov. Učítelia musia prekonávať množstvo prekážok a často i chrániť svoju osobu, keďže nevhodné správanie dnešných žiakov nemá hranice. Učítelia sa v čoraz väčšej miere dostávajú do roly obete vo vzťahu so žiakmi, ale predovšetkým s ich rodičmi.

V našej pedagogickej praxi a učiteľskom povolání sa denne stretávame so situáciami rôzneho druhu. Zmes týchto situácií je bohatá a rôznorodá. Ako pri každej inej profesii, aj tu môžu vzniknúť príjemné či nepríjemné situácie. Každá situácia, prežitý okamih nám však do života niečo prináša. Príjemná situácia prináša dobré pocity a pekné spomienky, nepríjemná situácia zas bolesť v srdci a túžbu čo najskôr na ňu zabudnúť.

Kvalita a výsledky výchovno-vzdelávacieho procesu mladej generácie vo veľkej miere súvisia aj s kvalitou spolupráce rodiny a školy. Vo výchove detí je základným článkom rodina, ktorá má nenahraditeľné miesto. V prípade, že sa u dieťaťa vyskytne problémové správanie, je nevyhnutné, aby rodina neodmietala spoluprácu so školou, pretože úspešnosť riešenia daného problému sa tým minimalizuje. Nie vždy je rodina, v ktorej dieťa vyrastá, úplná a funkčná, a to vplýva aj na správanie a emocionálny vývin dieťaťa. Pomoc deťom v ohrozených rodinách musí byť prioritou aj pre nás učiteľov. Pre rodičov je dôležité poznať prostredie školy, výchovno-vzdelávací proces a pedagógovia by sa mali snažiť čo najdôkladnejšie spoznať prostredie rodiny. Pozitívny vzťah medzi rodičmi a učiteľmi pomôže dieťaťu vytvoriť si dobrý vzťah nielen k svojim pedagógom, ale aj k vzdelávaniu a škole. Je potrebné identifikovať problémy týkajúce sa jej vzťahu so školou. Obe tieto sociálne inštitúcie sú dosť odlišné, ale vo vzťahu rodina a škola sa musia navzájom akceptovať. Rodina musí prijať školu ako sprostredkovateľa elementárnych poznatkov, na druhej strane škola musí prijať rodinu ako zdroj porozumenia a ochrancu individuality dieťaťa. So zreteľom na to je žiaduce stanoviť si reálne ciele a očakávania od interakcie oboch inštitúcií.

Výchovno-vzdelávací proces je vždy spojený s komunikáciou. Učiteľ musí komunikovať nielen so žiakmi, ale mal by byť v kontakte aj s rodičmi. Prenos a spracovanie informácií, vytváranie pozitívnych vzťahov a tvorivej atmosféry nie sú možné bez formálnej komunikácie. Efektívna komunikácia medzi učiteľom a rodičom na partnerskej úrovni dopomôže aj k lepšiemu učeniu sa žiakov. Otvorenou komunikáciou sa dajú úspešne riešiť aj mnohé vzniknuté problémy.

Ak rodičia poskytnú informácie triednym učiteľom a učители poskytnú informácie rodičom, obidve strany získajú jasnejší obraz o potrebách dieťaťa. Začína vznikať pocit dôvery, zlepšuje sa vzťah rodičov k škole a učiteľovi.

Ak vznikne nejaký problém, je nutné zapojiť do spolupráce na riešení problému aj rodiča. Je dôležité naučiť sa spolupracovať konštruktívne a komunikovať bez prvkov agresivity. Komunikácia bez agresivity a konštruktívna spolupráca sa dajú naučiť. Je nutné vedieť, že rodičia môžu mať aj iné názory ako učители, a je nutné ich rešpektovať, no nezabúdať, že rodič neraz myslí a hodnotí len srdcom. Rodič je oprávnený a rešpektovaný špecialista na svoje dieťa. Učiteľ je špecialista na učenie a svoju odbornú pedagogickú činnosť. Nie každý rodič dokáže na požadovanej komunikačnej úrovni vyjadrovať svoje názory, kritiku, hodnotenie. Z teórie o interpersonálnej komunikácii vieme, že sú ľudia, ktorých komunikačný prejav je nevhodný, a následky takejto komunikácie sú neželateľné. Práve tu je potrebná intelektuálna, ale aj profesionálna znalosť a skúsenosť učiteľa viesť rozhovor, a ak si to situácia vyžaduje, tak aj zaujatie stavu čiastočnej ofenzívy. Dôležité je dosiahnuť transparentnosť pri posudzovaní danej problematiky. Priateľský prístup učiteľa k rodičovi a komunikácia nielen v informatívnej rovine je zároveň základom budovania dobrého vzťahu k rodičom. Len priama a otvorená komunikácia zbavená nadradenosti, pretvarovania sa, zakrývania pravdy a nedostatkov, s prejavmi ochoty, ale aj vzájomného rešpektovania môže viesť k riešeniu problémov.

Problematika správania žiakov patrí medzi najaktuálnejšie témy pedagogickej praxe. Jej závažnosť sa prejavuje v neustále sa zvyšujúcom počte riaditeľských pokarhaní, znížených známok zo správania či vylúčenia zo školy. Problémom je, že problémové správanie žiakov sa presúva do čoraz nižších vekových skupín a na túto skutočnosť musia byť čo najlepšie pripravení už učители primárneho vzdelávania. Nežiaduce správanie sa u žiakov prejavuje rôznymi formami – od impulzivity, hyperaktivity, agresivity cez používanie vulgarizmov, nerešpektovanie učiteľových pokynov až po sklony k šikanovaniu, záškoláctvu či útekem z domu.

Učiteľ na problémové správanie žiakov môže reagovať vysvetlením, prečo je ich správanie nevhodné, rovnako môže poukazovať na dôsledky nevhodného správania, a to niekoľkými prostriedkami, napríklad znemožnením pokračovania v nežiaducej aktivite alebo zamestnaním žiaka inou činnosťou. Pri

nedisciplinovanom správaní žiaka môže učiteľ reagovať jeho potrestaním, a to zadaním úlohy navyše, presadením žiaka či jeho vyvolaním k tabuli. Hrozba trestu je ďalšou možnosťou, ako môže učiteľ v problémovej situácii reagovať, konkrétne môže žiakovi dávať poslednú šancu, ultimátum alebo pohroziť trestom či zníženou známku zo správania. Niekedy je učiteľovou reakciou vyjadrenie hnevu, učiteľ sa nazlostí, vykričí sa, rozčúli sa...

Počas svojich prednášok som sa so študentmi a s učiteľmi často rozprávala o problémových situáciách, ktoré sa vzťahovali na témy vzdelávania a didaktiky. Pravdupovediac, mnohé rozprávania ma vôbec neprekvapili, práve naopak, čakala som, kde až bude ten pomyselný strop, keď to učitelia so žiakmi definitívne vzdajú. Vtedy mi prišla na um myšlienka, že študenti (najmä externí a študenti rozširujúceho štúdia pedagogických smerov) by sa mohli so svojimi skúsenosťami podeliť a prezentovať ich v písomnej podobe. Stalo sa tak a ja som trpezlivo čítala každý dokument s jedinečným príbehom konkrétneho učiteľa. Sú ich desiatky. Počas svojej pedagogickej praxe sa stretli s takými situáciami, ktoré ich utvrdili v tom, že ich práca je skutočné poslanie, alebo, naopak, ostali sklamaní z postoja rodičov či vedenia školy, preto sa viacerí z nich rozhodli učiteľskej profesie definitívne vzdať. Tieto príbehy mi neboli ľahostajné. Veľmi som ich prežívala, bola som priam udivená, zhrozená, sklamaná a zároveň dojatá. Príbehy učiteľov pochádzajú zo všetkých kútov Slovenska. Mená žiakov v texte som pozmenila a akákoľvek podobnosť s realitou je čisto náhodná. Taktiež som neuvádzala ani presnú lokalitu školy, v niektorých prípadoch ani počet rokov praxe, aby dáta neboli ľahko odhaliteľné. Názvy jednotlivých príbehov som pomenovala sama, dúfam, že tvorivo. Taktiež som sama štylizážne upravila texty, aby boli pre každého čitateľa ľahko čitateľné.

Cieľom tejto publikácie je predstaviť teoretické východiská vzťahujúce sa na problémové správanie žiakov a taktiež k nim predstaviť aj niekoľko reálnych situácií, v ktorých sa ocitli konkrétni učitelia. Majú byť inšpiráciou pre ostatných učiteľov rôznych stupňov vzdelávania, inú odbornú pedagogickú obec, školských a pedagogických psychológov, špeciálnych pedagógov, vychovávateľov, asistentov učiteľa, riaditeľov a zriaďovateľov škôl a školských zariadení. Z každého príbehu, či už kratšieho, alebo dlhšieho, menej závažného či závažnejšieho, vyplýva ponaučenie. K záverom príbehov som pridala niekoľko odporúčaní od odborníkov, ktorí sa profesijne dlhodobo zaoberajú konkrétnym

problémom. Nechceme nikoho kritizovať, obviňovať ani nijakým spôsobom hodnotiť a dávať konštruktívnejšie návrhy. Na to je už neskoro...

Spoločným menovateľom všetkých príbehov sú rodičia. Rodičia, ktorí svoje deti nadovšetko milujú a doslova by pre ne zniesli aj modré z neba. Žiaci si čoraz viac dovoľujú voči učiteľom, odvrávajú, tykajú im, nadávajú, vykrikujú počas vyučovania, robia im rôzne „pasce“, ničia alebo kradnú im veci. Rodičia tieto javy odmietajú prijať a tvrdia, že ich dieťa by to nikdy nespravilo, veď doma je tiché a poslušné. Mnohé vzniknuté situácie by dopadli celkom inak, ak by bol rodič pri posudzovaní svojho dieťaťa objektívny, počúval aj učiteľa, overoval si vzniknuté skutočnosti. Je pravda, že učitelia nemajú vždy na sto percent pravdu. Treba však objektívne priznať, že dennodenne musia riešiť komplikované situácie v triedach, okamžite sa rozhodovať a na situácie aj adekvátnym spôsobom reagovať. To však rodič nevidí, čím sa zbytočne komplikuje práca pedagógov. Učitelia sa snažia, aby rodičia pochopili, čo sa stalo. No nie vždy sa dá situácia vyriešiť tak, aby boli spokojní rodičia aj pedagógovia.

Viem, že učitelia budú i naďalej konfrontovaní s množstvom problémových situácií, na ktoré ich žiadna škola a kurzy komunikácie nepripraví. V ich profesii sa vyskytne kvantum iných situácií, ktoré ich zaskočia a na ktoré nebudú vedieť reagovať. Hľadáme spoločné pomenovanie problému, hľadáme vyriešenie problému do budúcnosti. Dbajme o to, aby sme neboli nepriatelia, nehľadáme ako východisko z riešenia problému víťaza a porazeného, ale spoločné vyriešenie vzniknutého problému v záujme vývinu dieťaťa, v úcte všetkých zúčastnených strán.

KTO SÚ PROBLÉMOVÍ ŽIACI?

V roku 2010 som napísala a úspešne obhájila diplomovú prácu s názvom *Životné problémy žiaka v základnej škole*. Vtedy som ešte netušila, že táto téma mi doslova príľne k srdcu a touto problematikou sa budem podrobne zaoberať o desaťrocie neskôr, avšak nie z pohľadu žiaka, ale učiteľa. Vtedy som po preštudovaní veľkého množstva odborných publikácií a preklikaní sa po internetových stránkach zistila, že problémov žiakov v školách je priveľa na to, aby som sa zmienila o každom z nich aspoň malou časťou. Konceptia problémov je veľmi rozsiahla a tematicky obširna oblasť, pre spoločnosť nutná na to, aby sa o nej hovorilo, pre žiakov užitočná a pre každého dospelého človeka, aby pochopil správanie dieťaťa, dôležitá. Má potom vôbec zmysel venovať problémom žiakov toľko energie, času a pozornosti? Odpoveď je aj po desiatich rokoch jednoznačná, ba až alarmujúca. Už teraz si môžem položiť otázku, čo bude o ďalších desať rokoch...

V diplomovej práci som písala o žiakoch, ktorí mali ťažkosti s učiteľmi, nemali práve najlepšie vzťahy so spolužiakmi, báli sa chodiť do školy, trpeli nízkym sebedomím, boli odmietaní a často aj ovplyvňiteľní tými horšími kamarátmi. Samostatne som si vytvorila kategóriu žiakov, ktorí majú rôzne problémy. Teraz uvediem tie, ktoré som spomenula vo vtedajšej práci, pretože súčasní problémoví žiaci sú odlišne kategorizovaní a majú pridružené mnohé ďalšie problémy. O nich za zmienim neskôr.

- 1. Pedagogicko-psychologické problémy žiakov:** poruchy pozornosti a hyperaktivita, adoptovaný žiak, nadaný žiak, neúspešný žiak, žiak perfekcionista, žiak s nízkym alebo vysokým sebahodnotením, žiak majúci strach zo školy, žiak opakujúci ročník...
- 2. Problémy žiakov v sociálnej oblasti:** agresia, násilie, šikanovanie žiakov, závislosti, zlozvyky, suicidálne (samovražedné) správanie, žiak z inej kultúry...
- 3. Špeciálno-pedagogické problémy žiakov:** problémy a poruchy žiakov v učení, porucha intelektu, porucha pamäti, poruchy reči...

Dnes si už netrúfam spraviť takúto laickú kategorizáciu a pri písaní akejkoľvek publikácie či článku sa opieram o názory odborníkov, študujem kvalitatívne i kvantitatívne zdroje, porovnávam, citujem, kopírujem, selektujem, overujem a vytváram zas niečo nové. V úvodných riadkoch mojej diplomovej práce som uviedla, že keby v minulosti boli také možnosti ako dnes a jednotlivým problémom by sa venovalo toľko pozornosti, mnoho vecí by sa dalo zmeniť. Teraz už viem, že niektorým problémom sa venuje až enormná pozornosť a často je to niekedy na škodu ako na osoh.

Musíme byť realisti a otvorene si priznať, že ani ten najlepší intervenčný program, ani ten najpracovitejší školský psychológ, najzaangažovanejší učiteľ či najoptimistickejší riaditeľ školy nedocieli, že zo školy zmiznú problémy. To radšej ani nebudem podčiarkovať. O problémovosti je však vhodné uvažovať v dvoch rovinách. Po prvé, žiak, ktorý má nejaký problém, alebo po druhé, žiak, ktorý spôsobuje problém. Ak je to žiak, ktorý má problém, je nutné pomôcť mu. Ak je to žiak, ktorý spôsobuje problém, tiež je nevyhnutné pomôcť mu, lebo jeho problémové správanie neprospieva nikomu v okolí a narúša ideálny priebeh výchovno-vzdelávacích činností.

Príčiny správania z hľadiska uspokojovania základných potrieb človeka

Azda každý z nás už niekedy počul o Abrahmovi Maslowovi a jeho preslávenej pyramíde potrieb. Možno ste ju už aj videli. Ak nie, vo vizuálnej podobe